

Göz ve Gönül Şairi Adaşım Halil Soyuer

Halil Soyuer, Balıkesir'in Havran ilçesinde 1921 yılında doğdu. Balıkesir Lisesi'ni bitirdi. Şiir yazmaya lise sıralarında başladı. İlk şiiri 1940 yılında 7 Gün Dergisinde yayınlandı. 1947 yılında bir bakanlıkta memuriyete atanarak Ankara'ya yerleşti. 1947 yılından kapatılıncaya kadar, Ankara Halkevi'nin Dil-Edebiyat kolu başkanlığını yürüttü. O yıllarda çok büyük ilgi gören şiir günlerinin yaratıcısı oldu. 1955 yılında memuriyetten istifa ederek gazeteciliğe başladı. Ankara'da yayınlanan birçok günlük gazetede muhabirlik, istihbarat şefliği, köşe yazarlığı, yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1984 yılında Adalet Gazetesi istihbarat şefi iken emekli oldu.

1966–1969 yılları arasında Ankara'da aylık Çaba Sanat Dergisini 36 sayı yayınladı. Ülkemizde birçok sanat dergisinde şiirlerini ve yazılarını yayınlayan Soyuer evli olup üç çocuk, üç de torun sahibidir. Şimdiye kadar 140 şiiri ünlü bestekârlar tarafından bestelenmiş, çeşitli yarışmalarda birincilik alan Halil Soyuer, dünya şairleri kurultayında da Türkiye'yi temsil etmiştir. Memleketi olan Havran ilçesinde bir caddeye adı verilerek ölümsüzleştirilen Soyuer'in *Liman, Kin, Aylak İnsanlar Kenti, Kör Kuyu, Akşam Üstü, Anılarla Şairler Albümü, Gönül Dağları, Sonbahar Çiçekleri, Sorma Hiç ve Zaman Akıp Gidiyor* ve adını sayamadığımız 19 kitabı yayınlamıştır.

Ben adaşım Soyuer'i şiirleriyle tanıdım. Kendisiyle şahsen tanışmam Çukurova Üniversitesinde çalıştığım (1984–89) yıllarda gerçekleşti. Bir şairler şölenine davet ederek, merakıma mucip olan değerli dost, değerli insanı tanıma şerefine nail oldum. Adaşımı ilk gördüğümde, güzel dizelerin sahibi sanki o değilmiş gibi içimde bir kanaat oluştu. Görünüşe aldanmışım.

Zira Soyuer gerçekten "Alçak Gönüllü" prensibine uyan, bu konuda olanca gayreti gösteren, tek kelimeyle aranan bir gönül adamıydı. Teslim Abdal'ın "Engin söyle büyüklüktür, / Engin ol gönül engin ol" çağrısına riayet ediyordu. Belki, bu tespit ettiğim duygular beni kendisine yakın kıldı. Ayrıca Soyuer'in şiirlerinde kendimi buluyordum. O'nun şiirlerinde kendimi bulmam, alçak gönüllü oluşu, tanıdığım yıldan beri irtibatımızı devam ettiren köprüler oldu.

Kendi sesinden dinlediğim ilk şiiri beni adeta büyülemişti. Sanırım benim de adımın Halil olması

bu şiiri okumasını sağladı. Aynı muhabbette benim arzum üzerine lütfetti birkaç kez okudu.

*"Yokta noksan aranılmaz
Yasa budur var eksilir
Ne tükenir sırda insan
Ne insanda sır eksilir"*

*Hayat denen şu varlıkta
Söz yücenin pazarlıkta
Ölürsek bir mezarlıkta
Üç metrelik yer eksilir"*

*Elden ele renkten renge
Ölüm seldir can bir yonga
Ölürsek bozulmaz denge
Halil'lerden bir eksilir"*

Beni: "Yokta noksan aranılmaz / Yasa budur var eksilir" dizeleri çarptı. Soyuer bu iki dizeyle Lavaziye gibi bir kanun, bir prensip ortaya koyuyordu. Gerçekten de öyle idi. "Yokta ne eksilir ki..." Hep var olan tükenir. Şair Halil'i de var olan bir zerre kabul ederek dörtlüğü tamamlıyordu. "Gidersek bozulmaz denge, ancak bir Halil eksik olur, bu da hiçbir şeyi değiştirmez, etkilemez" diyordu.

O da "Ben senin derdini çekemem gönül" diyen Karacaoğlan gibi gönülden dertliydi. O'nun derdi çaresi olmayan bir dert değil, bütün seven gönüllerin derdiydi. O'nun derdi, gönüle âşık olanların derdiydi. Ve nitekim "Gönül Dağları'yla" bu derdini anlatmaya çalıştı herkese. Sonra da "Gönüle Teşekkür" etti.

*Nasıl sevmem seni nasıl hoş tutmam
Solmadı güllerim senin sayesinde
Sen koştukça güzellerin peşinde
Hoş geçti yıllarım senin sayende"*

*İnsan bir sıcaklık arar dostunda
Herkes seni deli sandı sustun da
Ne sırma saçları dizim üstünde
Okşadı ellerim senin sayende"*

*Ben de senin gibi bir derbederim
Hangi kıza borcun varsa öderim
Nere gitsen peşin sıra giderim
Kapanmaz yollarım senin sayende"*

diyen ve gönülün sayesinde yollarının hiç kapanmayacağını, aşılmaz yolların tozlu yol olacağını, hatta Ferhat gibi, dağları dahi gönülün sayesinde delebileceğini, onun her şeye sahip olabileceğini açıkça ifade etmeye çalıştı. Böyle yüce duygular peşinde gezerken “Gönül Dağları’na” Ağustos sıcağında kar yağdırdı. Başındaki duman Ağrı’da, Süphan’da, Uludağ’da bile olamayacağını yanık bir şekilde ifade etti.

“Gönül dağlarım kar yağdı yazın
Böylesi ne zaman nerde görülmüş
Ağrı mı Süphan mı Uludağ’da mı
Başımdaki duman nerde görülmüş.”

diyerek kendini yar yoluna adanmış kurban olarak teslim etmeyi en uygun çare seçti.

“Sevgi borcum peşin ödenmiş yare
Öyleyse gücenmek nedenmiş yare
Halil doğduğunda adanmış yare
Benim gibi kurban nerde görülmüş”

diyerek de kendisi gibi yar yoluna adanacak bir kurban daha bulunmayacağını ispatladı.

O, gün oldu dert dinledi, dert yandı. Gün oldu, sevdiğine seller gibi çağladı. Bin gül kokladı, birini göğsüne taktı. Bin kamış denedi, ancak birisini kendine yaren diye ney yaptı. Sonra vurdu gönül sazının teline;

“Üstüne dört mevsim sevgiler yağsa
Başın mutluluktan göklere değse
Bin gülden birisi takılır göğse
Ancak bin kamıştan biri ney olur

Bırak bakışların ben de uyusun
Sen tüm güzellerin fidan boyusun
Gönül kovanımın arı beyisin
Derler bin arıdan biri bey olur.”

diyerek gönlüne düşen güzeli en kutsal varlık olarak değerlendirdi, değer verdi. Hatta “Gönül kovanının arı beyine” verdiği kıymeti ifade etmek için:

“Yar sevmeyi hoş görmeli yasalar
Herkes sevsin buna layık iseler
El yanında sana bir şey deseler
Ya ölürüm ya da aklım zay olur” dedi.

O duygu pınarında Leyla’sını arayan Mecnun misali çöllere düştü. Susuzluktan dudakları kabardı. “Az gitti uz gitti-Dere tepe düz gitti”. Bir çeşme arıyordu. Kana kana, yana yana suyunu içecek. Ama her çeşme O’nu kandırmazdı ki. Zira O bin gülden birisini göğsüne takıyor, bin kamıştan birini seçerek ney yapıyordu. O’nun aradığı çeşme başka idi.

Olsa olsa o çeşme Yunus Çeşmesi olurdu ancak.

Nitekim O yılmadı. Hep aradı. Ayakları O’nu bir gün aldı götürdü Yunus Çeşmesi’ne. Görünce kendi de inanmadı “Yunus Çeşmesi” olduğuna. Hayal miydi, gerçek miydi? Gerçekti... Eğildi avuçladı suyu. İçti... İçti... İçti. Ama su kandırmıyordu O’nu. İçtikçe içesi geliyordu. Aklında dörtlükler sıralanmaya başladı.

“Dün gece Yunus’um girdi rüyama
Sanki kanatlıydı uçarken gördüm
Güllük gülistanlık orman içinde
Sevgi çeşmesinden içerken gördüm

Çevresi doluydu yaşlısı genci
Gönül gönüleydi yoktu bir sancı
Milyonlarca insanı yerli yabancı
Yunus’un önünden geçerken gördüm”

dedi. Dedi demesine ama hızını alamadı. Bir an bütün dizelerinin Yunus diye bağırıldığını, Yunus’um diye avazı çıktığı kadar haykırdığını düşündü. Yedi düvele, sevene sevilene, Yunus aşkını, doğruluğunu, dürüstlüğünü anlatmaya karar verdi ve yine vurdu gönül sazının teline;

“Sığmayan bir devsin yedi asıra
Yerin Cennet’tedir kabrin mesire
Yandım ateşine bakma kusura

Yunus’um Yunus’um
Miskin Yunus’um
Gönüllerde yanar ı ışık Yunus’um

İnsanı çağlarca başta götürdün
Gönüllere bağdaş kurdun oturdu
Tasavvuf yurdundan meyve getirdin

Yunus’um Yunus’um
Miskin Yunus’um
Eğriye büğrüye küskün Yunus’um”

dedi. Ama herkese Yunus’u tanıtamadığının ezikliğini hiçbir zaman atamadı üstünden. O, istiyordu ki: Eğriye büğrüye küskün olan Yunus’u herkes bilsin, O’nun gibi herkes doğru dürüst olsun.

Yunus Çeşmesi’nden hiç çıkmak istemiyordu. Fakat ne acı ki ayakları onu bir gün aldı götürdü. Ayaklarına sormadı, beni nereye götürüyorsunuz da diyemedi. Sonunu bekledi. Ayağının O’nu götürdüğü yer bir çocuk bahçesiydi. Ayağına, beni nereye götürüyorsunuz diye sormadığına sevindi. O’nu görünce bütün çocuklar etrafına toplandı. Kimi paltosundan, kimi bastonundan, kimi de ceketinden çekiyordu. Onlara hiç hayır diyemiyordu.

Kendisi de çocuk oldu. Onlarla kartopu oynadı, topaç çevirdi, şeker dağıttı, Yunus sevgisini anlattı. Baktı ki baş edemeyecek, hepsine birden seslenmeyi uygun buldu.

Onları hem sevdi hem de ders verdi.

*“Ben çocuğum yarınların
Yolunda izim olmalı
Büyüyünce yüzünüze
Bakmaya yüzüm olmalı*

*Güzel günler verin bana
Sevineyim kana kana
Gün gelince bu vatana
Diyecek sözüm olmalı”*

dedi. O'nun böyle demesi çocukların çok hoşuna gitti. Çocuklar “Keşke bütün büyük-lerimiz böyle olsa” dediler. Ama ne mümkün, O ak saçlı adam gibi, kim olabilirdi ki.

Ak saçlı dedeleri, çocukların üstüne güller, karanfiller serpti. Balonlar aldı. Fakat çocuklar bir türlü bırakmıyordu. Ak saçlı Dede; bir şarkı söylemeli ve onların gönlünü almalı diye düşündü. Düşündüğünü uyguladı. Yine vurdu gönül sazının teline.

*“İzmir benim Van benim
Şeref benim şan benim
Kars Erzurum Erzincan
Konya Ardahan benim*

*“Seneler kutlu bana.
Aylar umutlu bana
Her an haykırıyorum
Türk'üm ne mutlu bana”.
Cesaretim candadır.
Şöhretim dört yandadır
Benim asıl cevherim
Damardaki kandadır”*

dedi ve bitirecekti ki; bütün çocuklar hep bir ağızdan, “Hayır bitirme devam et” diye bağırıyorlar. O da kırmadı çocukları devam etti.

*“Tarihten eski yaşım
Her yerde diktir başım
Toplar can yoldaşımdır
Silahlar arkadaşım*

*Türk şu cihanda tektir
Uluslara örnektir
Türk'lüğün meşalesi
Asla sönmeyecektir”*

dedikten sonra, çocuklar yine bırakmıyordu. “Peki peki” dedi. “Burayı hep beraber koro halinde söyleyelim” diyerek gönüllerini aldı.

*“Seneler kutlu bana
Aylar umutlu bana
Her an haykırıyorum
Türk'üm ne mutlu bana”*

Dizeleri topluca söylendi. Sonra da çocukları kırmadan ayrıldı.

Dörtlükler durağında gezindi bir müddet. Ama içindeki hırs gittikçe büyüyordu. Gönlü ise alçaklarda, gittikçe küçülüyordu. Zira yar hançerini almış, gönlüne vur ha vur ediyordu. Ona da bir şey söyledi.

*“Hançeri aşkınla ey yar, gönlüm üzre vurma hiç
Öyle bir derde giriftarım ki halim sorma hiç
Ağladıkça gözlerimden kan gelir yaş yerine
Öyle bir derde giriftarım ki halim sorma hiç”*

diyerek giriftar olduğu dertlerle halinin perişan olduğunu, dertlerle arasının iyi olmadığını dile getirdi dörtlükler durağında. Belki de giriftar olduğu dert, bir bakış, veya bir çift gözden geliyordu. Zaten ne gelmişse başına gözden gelmişti. *Ne yapmalı* diye düşündü. Çaresizdi, zira göz kendisinde de vardı. Ve de her gün yeni güzeller, fidan boylar görüyordu. Zaten gözün göreviydi bu. Görmekti. Bakmaktı, bakışmaktı. Edemedi ona da bir şeyler söyledi. Yoksa gözün elinden kurtuluş yoktu...

*“Bakıştık gönül kandı
Gülüşüne aldandı
Işıklar sönüp yandı
Gözlerinde bu akşam*

*Issız تنها bir yoldum
Birden seninle doldum
Kadere teslim oldum
Gözlerinde bu akşam”*

diyerek, gözlere teslim olduğunu söyledi. Ama gözler yine bırakmıyordu. Gözdü bu. Zeytin tanelerine benzetti. “Cümle şarkılar yarım, gözlerinde bu akşam” dedi. Fakat çocukları kandırdığı gibi, gözünü kandıramadı. Gözde de kanacak göz yoktu zaten. Yunus derken, gönül dağı derken, çocuk ve göz derken bir de baktı saate “Vakit vangırdamıştı ki” Sonbaharda yaprakların dökülmesine gözü ilişti. Ama O, sonbahar yapraklarını asla görmek istemiyordu. Gönül de hayır diyordu... O zaman “yaprak diyeceğime çiçek derim” dedi. Gerçekten de öyle yaptı. Yaşadığı bütün sevgileri bir efsaneye benzeterek yine gönül sazını dillendirdi.

“Sevgi ekmek gibi su gibi aziz
Gönlümdür yollarda hıçkırınan iz iz
Şimdi dillerdeki efsane biziz
Çıktı Leyla Mecnun efsanelikten

Gençlik bir kuş misali uçtu ne fayda
Bir yıllık umudum bitti bir ayda
Bir de deli diye geçtiler kayda
Artık sicilliyim divanelikten”

dedi ve tescilli olduğunu teyit etti.

Karacaoğlan gibi “Sifat kocar amma gönül kocamaz, Döne döne teneşirin üstünde Yunmayınca gönül yardan ayrılmaz” prensibine de uyararak Sonbahar Yaprakları diyeceğine, neden “Sonbahar Çiçekleri” dediğini de doğrulamış oldu.

Elleri şakaklarında gönülü düşünüyordu sonbahar çiçekleri arasında. Git başımdan diyecek oldu bir an. Durakladı. Düşündü... Kendisi gönülü bıraksa, gönülün kesinkes bırakmayacağını biliyordu. Kafasını bir o yana bir bu yana çevirdi. Tekrar git başımdan diyecek oldu. Ama ne mümkün. Öyle bir gönül derdine düşmüştü ki, O’nu artık kendisi de kurtaramazdı. Edemedi, çocukların gönlünü aldığı gibi, gönülün de gönlünü aldı. Başka çaresi de yoktu zaten.

Çaresizliğini şu mısralarla ispatladı.

“Neylesem ki gönül seni
Bir verdiler bine saydın
Ben ne dersem olmaz dersin
Sözün vardı niye caydın
Gönül sen olmaz olaydın

Yar isterse bir gül hemen
Gonca olur sen de çimen
Duramazsın söylemeden
Yar sözünü emir saydın
Gönül sen olmaz olaydın

Aşkı aldın kucağına
Düştün derdin sıcağına
Yanıp duran ocağına
Yar taş attı kömür saydın
Gönül sen olmaz olaydın”

dedi ve kendisine sordu. Gönül nedir? Düşündü, düşündü, düşündü. Gönül, benim dedi. O ben ki, Karacaoğlan gibi şakıyan, Yunus gibi okuyan, şarkılara nağme, türkülere kaynak, yüreklere sevgi serpen. O, işte benim. Ben gönülüm diye diye ağır ağır yürüdü. Bir kasavet çökmüştü serine ki, O’nu ayakları aldı götürdü bir türkü bahçesine. Silkindi kendine geldi. Baktı ki orada Emrah’ı gördü. Karacaoğlan ise güzeller peşinde. Köroğlu Bolu Dağ-

larında geziniyor, Kerem de Aslı’nın düğmelerini çözmekle meşgul. Tam yerine gelmişim diyerek ulu bir ağaca sekilendi. İçinden, onlar gibi ben de söylerim diye düşündü. Ama kıracağından korkuyordu. Hatta birine senin adın Emrah’sa benim de oğlumun adı Emrah’tır diyecek oldu, ama diyemedi. Zira onları kırma korkusu ağır basıyordu. Bir içimi açabilsem, dökebilsem diye kıvrandı. Arif olan anlar dedi. Oradan uzaklaşmak üzereydi ki, “haydi sen de söyle” diye bir ses yükseldi. Önce hıkmık dediye de kırmadı onları.

“Koşar telden tele dökülür saza
Ben beni söylerim türkülerimde
Özlem çağıl çağıl aşk yığın yığın
Ben beni söylerim türkülerimde

Gah Emrah olurum dert ile dolan
Gah bir Köroğlu’yum dağlarda kalan
Seyrani Sümmani Karacaoğlan
Ben beni söylerim türkülerimde

Değirmen değirmen dönen taş benim
Yaylalar içinde öten kuş benim
Vatan yüreğime oturmuş benim
Ben beni söylerim türkülerimde

Ezo Gelin hıçkırırken derdinden
Kalbim parçalanır orta yerinden
Sen de beni söyle bildiklerinden
Ben beni söylerim türkülerimde”
dizeleri nağmeleşti sazının tellerinde.

Etrafına bir sessizlik çöktü. Hata mı ettim acaba diye düşündü. Emrah, Karacaoğlan, Kerem, Sümmani, Köroğlu “Ne hatası ne hatası sevmek hata olur mu?” devam et diye bağırıldılar. O da devam etti. Türkü bahçesinden, sevgi bahçesine, çocuk bahçesinden, gönül bahçesine derken tam 83 yıl geçti. 2004 yılında sevgi bahçesinde gezinirken Azrail onu 17 Ocak 2004 tarihinde alaşağı etti. Şiirleriyle devleşen Usta Şair Azrail’e teslim oldu. Kara toprak onu da bağrına bastı.

O kendini istenilen ölçüde anlatamadı, seven herkese tanıtamadı, ozanım diyenler bile tanıyamadı O’nu. O göçtü gitti bu dünyadan eserleriyle insanlık var oldukça, o da var olacaktır.

Onu bilenlere ne mutlu, bilmeyenlerin de canı sağ olsun.